

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KELIŲ TRANSPORTO KODEKSO 18 STRAIPSNIO 4 DALIES (2005 M. GRUODŽIO 23 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2008 m. kovo 5 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Vytauto Sinkevičiaus, Romualdo Kęstučio Urbaičio, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo nariui Jurgiui Razmai (atstovaujančiam suinteresuotam asmeniui – Seimui bylos dalyje pagal pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-09/2007),

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2008 m. vasario 29 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 31/06-08/07 pagal:

1) pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsniui (prašymas Nr. 1B-38/2006);

2) pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato

savivaldybių institucijos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsniui (prašymas Nr. 1B-09/2007).

Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 1 d. sprendimu „Dėl prašymų sujungimo į vieną bylą“ pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas Nr. 1B-38/2006 (byla Nr. 31/06) ir pareiškėjo – Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymas Nr. 1B-09/2007 (byla Nr. 08/07) buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 31/06-08/07.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsniui (prašymas Nr. 1B-38/2006).

2. Pareiškėjas – Klaipėdos apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsniui (prašymas Nr. 1B-09/2007).

II

Pareiškėjų – Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymai grindžiami šiais argumentais.

1. Pagal Konstitucijos 46 straipsnį Lietuvos ūkis turi būti grindžiamas privačios nuosavybės teise, draudimu monopolizuoti gamybą ir rinką, sąžiningos konkurencijos laisvės apsauga. Pagal Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymą keleivių vežimo ūkinė veikla Lietuvoje gali būti vykdoma naudojant transporto objektus, nuosavybės teise priklausančius valstybei, savivaldybėms bei privatiems asmenims, o valstybė užtikrina, kad vežėjai galėtų patekti į transporto paslaugų rinką nediskriminuojami, taip pat užtikrina vežėjų veiklos savarankiškumą, laisvą ir sąžiningą konkurenciją transporto paslaugų rinkoje. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas draudžia bet kokius susitarimus, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją. Visų rūšių vežėjų nediskriminavimo principas yra įtvirtintas Europos Bendrijų Tarybos reglamente 684/92/EEB.

2. Autobusų parkai ir autobusų stotys – savivaldybių reguliavimo sritis; teisę nustatyti teritorijos, kurioje draudžiama rinkti keleivių grupes, ribas turi savivaldybių administracija. Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija), pareiškėjo nuomone, įtvirtina išskirtines savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių keleivių vežimo bendrovių bei reguliarių reisų vežėjų, vykdančių veiklą iš autobusų stočių, teises ir veiklos sąlygas, sudaro prielaidas iškreipti sąžiningą konkurenciją tolimojo susisiekimo maršrutų keleivių vežimo rinkoje ir monopolizuoti keleivių vežimą, diskriminuoti legaliai dirbančius užsakomųjų reisų (privačius) vežėjus, atima keleiviams galimybę rinktis vežėją, transporto priemonės rūšį bei kainą.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario E. Pupinio (atstovaujančio suinteresuotam asmeniui – Seimui bylos dalyje pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-38/2006) rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsniui, taip pat suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario J. Razmos raštas, kuriame pritariama šiems rašytiniams paaiškinimams. Suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario E. Pupinio pozicija grindžiama šiais argumentais.

Keleivių vežimai skirstomi į vežimus reguliariais, specialiais ir užsakomaisiais reisais. Keleivių vežimas už atlygį (ir užsakomaisiais, ir reguliariais reisais) – licencijuojama ūkinė veikla; be to, keleivių vežimui reguliariais reisais reikia leidimo vežti keleivius nustatytais reguliaraus susisiekimo maršrutais, laikantis nustatytų maršrutų, eismo tvarkaraščių, užvažiuojant į juose nurodytas autobusų stotis ir kt. Keleivių vežimo užsakomaisiais ir reguliariais reisais iš autobusų stočių (kaip ir vežimo specialiais reisais) rinkos yra skirtingos, todėl jų vežėjai negali konkuruoti tarpusavyje lygiomis teisėmis. Autobusų stočių pagrindinė paskirtis – aptarnauti keleivius, vykstančius reguliariais reisais, o juos vykdo ne tik savivaldybių reguliavimo sričiai priskirti, bet ir privatūs vežėjai. Kol nebuvo ginčijamos nuostatos, konkurencija buvo nesąžininga, ji darė žalą reguliarių reisų vežėjams, nes užsakomųjų reisų vežėjai nepaisydavo reikalavimų vežti iš anksto sudarytas bendrą kelionės tikslą turinčias keleivių grupes bei turėti keleivių vežimo sutartis ir keleivių vežimo lapus; veždami autobusų stotyse reguliarių reisų laukusius keleivius, sudarydami fiktyvias keleivių vežimo sutartis jie iš tiesų vykdė reguliarius vežimus, nesilaikydami tokiems vežimams nustatytų reikalavimų. Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis nedraudžia užsakomųjų reisų vežėjams vykdyti veiklą iš kitų, šioje dalyje nenurodytų, vietų. Jos nuostatomis nesiekama monopolizuoti keleivių vežimo iš autobusų stočių bei drausti sąžiningos konkurencijos.

IV

1. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovas Seimo narys

J. Razma iš esmės pakartojo suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo nario E. Pupinio rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje kalbėjo specialistas – Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos Kelių ir kelių transporto departamento direktoriaus pavaduotojas P. Mikalonis.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Seimas 1996 m. lapkričio 19 d. priėmė Kelių transporto kodeksą, kuris įsigaliojo 1996 m. gruodžio 11 d. Šio kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (1996 m. lapkričio 19 d. redakcija) buvo nustatyta: „Nereguliarūs reisai – tai reisai, kai iš anksto suformuotos keleivių grupės yra vežamos ir gražinamos į išvykimo vietą arba keleivių grupė, susidedanti iš keleivių, kurie išvyko, bus gražinama atgal į išvykimo vietą vėlesniu reisų.“

2. Kelių transporto kodeksas (1996 m. lapkričio 19 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas. Jo 18 straipsnis (1996 m. lapkričio 19 d. redakcija) buvo pakeistas ir nauja redakcija išdėstyta Seimo 2002 m. kovo 19 d. priimto ir 2002 m. balandžio 9 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 1, 2, 4, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 29, 37, 40, 42, 44, 47 straipsnių ir septintojo skirsnio pavadinimo pakeitimo, kodekso papildymo 17¹ straipsniu bei 57 ir 58 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo 11 straipsniu. Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2002 m. kovo 19 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Užsakomieji reisai – reisai, kai iš anksto sudarytos keleivių grupės yra nuvežamos į tam tikrą vietą ir parvežamos į išvykimo vietą arba anksčiau nuvežta keleivių grupė gražinama atgal į išvykimo vietą vėlesniu reisų, arba keleivių grupė nuvežama, o transporto priemonė grįžta tuščia. Iš anksto sudarytos keleivių grupės vežamos turint keleivių vežimo sutartis ir keleivių vežimo lapus. Keleivių vežimo lapai nebūtinai, jei keleivių grupės vežiojamos tame pačiame mieste, kuriame vyksta šio kodekso 2 straipsnio 8 dalyje paminėti renginiai. Keleivių vežimo lapų formą, jų apskaitos, užsakymo, gamybos, technologinės apsaugos, platinimo, įsigijimo, naudojimo ir sunaikinimo tvarką nustato Susisiekimo ministerija.“

Pažymėtina, kad Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2002 m. kovo 19 d. redakcija) nurodyti užsakomieji reisai nelaikytini nauja keleivių vežimo forma, nes sąvokos „užsakomieji reisai“ samprata yra iš esmės analogiška šio kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (1996 m. lapkričio 19 d. redakcija) buvusios sąvokos „nereguliarūs reisai“ sampratai.

3. Seimas 2005 m. gruodžio 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 14, 16 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2005 m. gruodžio 31 d. (išskyrus 2 straipsnį). Šio įstatymo 3 straipsniu Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2002 m. kovo 19 d. redakcija) buvo pakeista ir išdėstyta nauja redakcija. Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje

(2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatyta:

„Užsakomieji reisai – reisai, kai iš anksto sudarytos bendrą kelionės tikslą turinčios keleivių grupės yra nuvežamos į tam tikrą vietą ir parvežamos į išvykimo vietą arba anksčiau nuvežta keleivių grupė gražinama atgal į išvykimo vietą vėlesniu reisais, arba keleivių grupė nuvežama, o transporto priemonė grįžta tuščia. Iš anksto sudarytos keleivių grupės vežamos turint keleivių vežimo sutartis ir keleivių vežimo lapus. Keleivių vežimo lapai nebūtinai, jei keleivių grupės vežiojamos tame pačiame mieste, kuriame vyksta šio kodekso 2 straipsnio 8 dalyje paminėti renginiai. Keleivių vežimo lapų formą, jų apskaitos, užsakymo, gamybos, technologinės apsaugos, platinimo, įsigijimo, naudojimo ir sunaikinimo tvarką nustato Susisiekimo ministerija. Draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis. Šių gatvių ir aikštelių teritorijų ribas nustato savivaldybių institucijos.“

4. Pareiškėjai – Vilniaus apygardos administracinis teismas ir Klaipėdos apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsniui.

5. Konstitucijos 46 straipsnyje nustatyta: Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva (1 dalis); valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą (2 dalis); valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei (3 dalis); įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę (4 dalis); valstybė gina vartotojo interesus (5 dalis).

6. Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinti principai sudaro vieną visumą – šalies ūkio konstitucinį pagrindą; visų šio straipsnio dalių nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo, tarp šių principų yra pusiausvyra, kiekvienas jų aiškintinas nepaneigiant kitų. Konstitucinio Teismo aktuose, *inter alia* 1995 m. balandžio 20 d., 1997 m. vasario 13 d., 1998 m. spalio 27 d., 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. vasario 23 d., 2000 m. spalio 18 d., 2000 m. gruodžio 6 d., 2002 m. kovo 14 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. gegužės 13 d., 2006 m. gegužės 31 d. nutarimuose, yra išdėstyta plati oficiali konstitucinė doktrina, kurioje aiškinamos Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos. Be kita ko, konstatuota, kad: asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva suponuoja teisę laisvai pasirinkti verslą, teisę laisvai sudaryti sutartis, sąžiningos konkurencijos laisvę, ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumą ir kt., tačiau ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, asmuo ja naudojasi laikydamasis tam tikrų privalomų reikalavimų, apribojimų; nustatoma apribojimais neleistina paneigti tokių esminių ūkinės veiklos laisvės nuostatų, kaip ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumas, sąžininga konkurencija ir kt.; pagal Konstituciją valstybė negali neribotai kištis į asmens ūkinę veiklą; valstybės priedermė remti

privačia nuosavybės teise pagrįstas visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą yra viena iš pagrindinių šalies ūkio reguliavimo taisyklių; valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus; ūkinės veiklos reguliavimas paprastai yra susijęs su ūkinės veiklos sąlygų nustatymu, procedūrų reglamentavimu, ūkinės veiklos kontrole, taip pat tam tikrais šios veiklos ribojimais ar draudimais; valstybė negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ūkio subjektams būtų sudarytos nepalankios, nevienodos ūkininkavimo sąlygos, varžoma jų iniciatyva, nesudaromos galimybės jai reikštis; nuostata, kad įstatymas saugo sąžiningos konkurencijos laisvę, reiškia ir įpareigojimą įstatymų leidėjui įstatymais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad nebūtų monopolizuojama gamyba ir rinka, būtų užtikrinta sąžiningos konkurencijos laisvė ir būtų numatyta priemonės bei būdai jai apsaugoti; konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija suponuoja draudimą ūkinę veiklą reguliuojančioms valstybės valdžios, savivaldybių institucijoms priimti sprendimus, kurie iškreipia ar gali iškreipti sąžiningą konkurenciją; monopolio įvedimas (kurį draudžia Konstitucija) – tai nepagrįstas privilegijų teikimas tam tikram ūkio subjektui, kartu ir kitų ūkio subjektų diskriminavimas, jų ūkinės veiklos laisvės ribojimas; valstybės pareiga ginti vartotojų interesus suponuoja tai, kad įstatymais ir kitais teisės aktais turi būti nustatytos įvairios vartotojų interesų gynimo priemonės, kad valstybės institucijos turi kontroliuoti, kaip ūkio subjektai laikosi įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytų reikalavimų.

7. Įstatymų leidėjas, turėdamas konstitucinę pareigą ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, įstatymais reguliuoja ir keleivių vežėjų ūkinę veiklą, nustato šios veiklos sąlygas, reikalavimus jos vykdymui, šios veiklos ribojimus ir draudimus, taip pat keleivių vežėjų ūkinės veiklos kontrolę. Tam tikri keleivių vežėjų ūkinės veiklos santykiai gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais teisės aktais. Tačiau nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, taip pat sankcijas už atitinkamus teisės pažeidimus pagal Konstituciją galima tik įstatymu. Poįstatyminiais teisės aktais nustatytas teisinis reguliavimas negali konkuruoti su nustatytuoju įstatyme.

8. Idant būtų veiksmingiau vykdomos, tam tikros funkcijos, taip pat ir susijusios su keleivių vežėjų ūkinės veiklos reguliavimu, gali, o kai kada ir turi būti perduotos savivaldybėms. Pagal Konstituciją savivaldybių funkcijos gali būti nustatytos tik įstatymu ir tik taip, kad būtų aišku, kokia apimtimi tam tikrą funkciją vykdo savivaldybės, o kokia apimtimi vykdyti šią funkciją yra palikta valstybei; nė viena iš savivaldybėms priskirtų funkcijų nereiškia absoliutaus savivaldybių savarankiškumo atitinkamoje srityje (Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d. nutarimas). Vykdydamos priskirtas funkcijas savivaldybės turi paisyti Konstitucijos ir įstatymų.

9. Pagal Kelių transporto kodeksą keleivių vežimas už atlyginimą yra licencijuojama veikla (8 straipsnio 1 dalis (2002 m. kovo 19 d. redakcija)); licenciją (leidimą) verstis keleivių vežimais

tolimojo susisiekimo maršrutais išduoda Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos (8 straipsnio 4 dalis (2004 m. balandžio 29 d. redakcija)). Keleiviai tolimojo susisiekimo maršrutais gali būti vežami *inter alia* reguliariais bei užsakomaisiais reisais (18 straipsnio 2 dalis (2002 m. kovo 19 d. redakcija)). Keleivių vežimo ūkinė veikla gali būti vykdoma naudojant transporto objektus, nuosavybės teise priklausančius valstybei, savivaldybėms bei privatiems asmenims.

10. Iškart pasakytina, kad santykiai, susiję su keleivių vežimu reguliariais reisais, ir santykiai, susiję su keleivių vežimu užsakomaisiais reisais, gali (ir turi) būti teisės aktais reguliuojami nevienodai – tas teisinis reguliavimas atspindi atitinkamos ūkinės veiklos ir atitinkamos rinkos specifiką, nes vieni vežėjai teikia vežimo paslaugas keleiviams, vykstantiems reguliariais reisais, o kiti – keleiviams, vykstantiems užsakomaisiais reisais. Šių santykių diferencijuotas teisinis reguliavimas savaime nelaikytinas nesąžiningų konkurencijos toje pačioje rinkoje sąlygų sudarymu. Beje, pati galimybė diferencijuotai teisiškai reguliuoti santykius, susijusius su keleivių vežimu reguliariais reisais, ir santykius, susijusius su keleivių vežimu užsakomaisiais reisais, šioje konstitucinės justicijos byloje nėra ginčijama.

11. Pareiškėjų – Vilniaus apygardos administracinio teismo ir Klaipėdos apygardos administracinio teismo ginčijamas Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatytas draudimas užsakomųjų reisų vežėjams rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, aiškintinas jį siejant su kitomis šio kodekso nuostatomis, *inter alia* nuostatomis, apibrėžiančiomis, kokie reisai yra užsakomieji ir kuo jie skiriasi nuo reguliarių reisų, taip pat nuostatomis, apibrėžiančiomis, kokios keleivių grupės laikytinos iš anksto sudarytomis.

12. Reguliarūs reisai yra reisai, kuriais keleiviai vežami nustatytu dažnumu ir maršrutais, kelionės metu paimant ir išleidžiant keleivius tam tikslui nustatytose stotelėse, laikantis iš anksto nustatytų tvarkaraščių ir tarifų (Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 3 dalis (2002 m. kovo 19 d. redakcija)); keleiviams vežti reguliariais reisais nustatytu maršrutu išduodamas leidimas pagal Susisiekimo ministerijos patvirtintas sąlygas (18 straipsnio 11 dalis (2002 m. kovo 19 d. redakcija)); reguliariais reisais vykstantiems keleiviams aptarnauti steigiamos autobusų stotys (11 straipsnio 1 dalis (2004 m. balandžio 29 d. redakcija)).

Šiame kontekste pažymėtina, kad autobusų stotys yra steigiamos būtent reguliarių reisų keleivių aptarnavimui užtikrinti; pagal Kelių transporto kodeksą autobusų stočių pagrindinė paskirtis – aptarnauti keleivius reguliariais reisais vietinio, tolimojo ir tarptautinio susisiekimo maršrutais, organizuoti autobusų ekipažų priešreisinį patikrinimą ir tarpreisinį poilsį, kontroliuoti autobusų išvykimo bei atvykimo laiką, parduoti keleiviams bilietus, teikti jiems informaciją ir bagažo saugojimo paslaugas; ši pagrindinė autobusų stočių paskirtis negali būti keičiama (11

straipsnio 1 dalis (2004 m. balandžio 29 d. redakcija)). Autobusų stotis steigti gali savivaldybė, Lietuvos Respublikos ir užsienio fiziniai bei juridiniai asmenys, užsienio juridinių asmenų filialai ar atstovybės (11 straipsnio 2 dalis (2004 m. balandžio 29 d. redakcija)).

13. Tačiau, kaip minėta, pagal Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalį (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) užsakomieji reisai yra vykdomi vežant „iš anksto sudarytas bendrą kelionės tikslą turinčias keleivių grupes“, kai iš anksto sudarytos bendrą kelionės tikslą turinčios keleivių grupės yra nuvežamos į tam tikrą vietą ir parvežamos į išvykimo vietą arba anksčiau nuvežta keleivių grupė grąžinama atgal į išvykimo vietą vėlesniu reisui, arba keleivių grupė nuvežama, o transporto priemonė grįžta tuščia. Šiems vežimams, skirtingai nei reguliariems, nėra būtini papildomi leidimai, kadangi iš anksto sudarytos keleivių grupės yra vežamos turint keleivių vežimo sutartis ir keleivių vežimo lapus. Pagal Kelių transporto kodekso 2 straipsnio 8 dalį (2002 m. kovo 19 d. redakcija) iš anksto sudaryta keleivių grupė – tai „grupė, su kuria pagal išankstinį užsakymą iš anksto sudaryta vežimo sutartis (kai keleiviai vyksta turizmo, verslo reikalais, į parodas, simpoziumus, konferencijas, seminarus, pasitarimus, koncertus, spektaklius, vestuves ir panašiais atvejais)“.

Taigi pagal Kelių transporto kodeksą užsakomaisiais reisais visais atvejais galima vežti tik tokias keleivių grupes, kurios buvo sudarytos iš anksto pateikus užsakymą vežėjui ir su juo iš anksto sudarius vežimo sutartį, o yra ne čia pat surenkamos ir iškart išvyksta neva užsakomuoju reisui; užsakomaisiais reisais visais atvejais draudžiama vežti čia pat surinktas ir iškart (neva užsakomuoju reisui) išvykstančias keleivių grupes, t. y. keleivių grupes, sudarytas nepateikus išankstinio užsakymo vežėjui ir su juo iš anksto nesudarius vežimo sutarties. Vadinasi, keleivių grupes, sudarytas nepateikus išankstinio užsakymo vežėjui ir su juo iš anksto nesudarius vežimo sutarties, užsakomaisiais reisais draudžiama vežti iš bet kokių vietų, ne tik iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis (ir kurių ribas, kaip minėta, nustato savivaldybių institucijos).

14. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, kad grupė, surinkta iš autobusų stoties teritorijoje ar netoliese, taip pat kitose tam skirtose vietose reguliarių reisų laukiančių keleivių, taip pat kitų asmenų, dėl kurių vežimo nebuvo pateiktas išankstinis užsakymas vežėjui ir su juo iš anksto nebuvo sudaryta vežimo sutartis, jokių būdu negali būti laikoma iš anksto sudaryta keleivių grupe, nurodyta Kelių transporto kodekso 2 straipsnio 8 dalyje (2002 m. kovo 19 d. redakcija). Pagal šį kodeksą vežėjai, teikiantys keleivių vežimo užsakomaisiais reisais, o ne reguliariais reisais, paslaugas, negali vežti tokių iš reguliarių reisų laukiančių keleivių, taip pat kitų asmenų, dėl kurių vežimo nebuvo pateiktas išankstinis užsakymas vežėjui ir su juo iš anksto nebuvo sudaryta vežimo sutartis, surinktų grupių ne tik iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis (ir kurių ribas, kaip minėta, nustato savivaldybių institucijos), bet ir iš visų kitų

vieta. Iš reguliarių reisų laukiančių keleivių, taip pat kitų asmenų, dėl kurių vežimo nebuvo pateiktas išankstinis užsakymas vežėjui ir su juo iš anksto nebuvo sudaryta vežimo sutartis, surinktų grupių vežimas neatitiktų Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) esančio sąvokos „užsakomieji reisai“ apibrėžimo, užsakomųjų reisų paskirties.

15. Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) įtvirtintas draudimas užsakomųjų reisų vežėjams rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis (ir kurių ribas, kaip minėta, nustato savivaldybių institucijos), reiškia, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama minėtose teritorijose sudaryti keleivių grupes, surinktas iš reguliarių reisų laukiančių keleivių, taip pat kitų asmenų, dėl kurių vežimo nebuvo pateiktas išankstinis užsakymas vežėjui ir su juo iš anksto nebuvo sudaryta vežimo sutartis. Tačiau šis draudimas neaiškintinas kaip apimantis ir draudimą užsakomųjų reisų vežėjams minėtose teritorijose įlaipinti į transporto priemonę ir iš ten vežti iš anksto sudarytas keleivių grupes, atitinkančias Kelių transporto kodekso 2 straipsnio 8 dalyje (2002 m. kovo 19 d. redakcija) esantį iš anksto sudarytos keleivių grupės apibrėžimą.

16. Kadangi, kaip minėta, iš reguliarių reisų laukiančių keleivių, taip pat kitų asmenų, dėl kurių vežimo nebuvo pateiktas išankstinis užsakymas vežėjui ir su juo iš anksto nebuvo sudaryta vežimo sutartis, surinktų grupių vežimas neatitiktų Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) esančio sąvokos „užsakomieji reisai“ apibrėžimo, užsakomųjų reisų paskirties, o keleivių grupes, sudarytas nepateikus išankstinio užsakymo vežėjui ir su juo iš anksto nesudarius vežimo sutarties, užsakomaisiais reisais draudžiama vežti iš bet kokių vietų, ne tik iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis (ir kurių ribas, kaip minėta, nustato savivaldybių institucijos), minėtas draudimas vertintinas kaip perteklinis; juk net jeigu toks draudimas nebūtų nustatytas *expressis verbis*, jis vis tiek yra įtvirtintas šiame kodekse, išplaukia iš pačios užsakomojo reiso sampratos.

Kaip perteklinė vertintina ir atitinkama savivaldybių institucijoms įtvirtinta pareiga nustatyti gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir iš kurių draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes užsakomaisiais reisais, ribas: šios ribos iš esmės nieko nežymi, nes net ir nenustačius tokio draudimo *expressis verbis*, pagal Kelių transporto kodeksą užsakomųjų reisų vežėjai neturi teisės vežti čia pat surinktų ir iškart (neva užsakomuoju reisu) išvykstančių keleivių grupių, t. y. keleivių grupių, sudarytų nepateikus išankstinio užsakymo vežėjui ir su juo iš anksto nesudarius vežimo sutarties, nesvarbu, ar tokios keleivių grupės būtų surinktos kokiose nors savivaldybių institucijų apibrėžtose su autobusų stotimis besiribojančiose gatvių ir aikštelių teritorijose, ar už jų ribų.

17. Šitaip suprantant Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalyje (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) nustatytą draudimą užsakomųjų reisų vežėjams rinkti ir vežti keleivių grupes iš

gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis (ir kurių ribas, kaip minėta, nustato savivaldybių institucijos), nėra pagrindo teigti, kad jis diskriminuoja užsakomųjų reisų (privačius) vežėjus, pažeidžia sąžiningos konkurencijos laisvę, iškreipia konkurenciją keleivių vežimo rinkoje ar sudaro prielaidas monopolizuoti tą rinką.

18. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsniui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 18 straipsnio 4 dalis (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija; Žin., 2005, Nr. 153-5643) ta apimtimi, kuria nustatyta, kad užsakomųjų reisų vežėjams draudžiama rinkti ir vežti keleivių grupes iš gatvių ir aikštelių teritorijų, kurios ribojasi su autobusų stotimis ir kurių ribas nustato savivaldybių institucijos, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Egidijus Kūris

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Vytautas Sinkevičius

Romualdas Kęstutis Urbaitis